

Narkotikapriser i Sverige 1988-2013

PM

av Ulf Guttormsson

C.A.N

PM
Narkotikapriser
i Sverige 1988–2013

Ulf Guttormsson

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Stockholm 2014

Innehåll

Inledning.....	4
Kommentarer till resultaten.....	5
Regionala variationer	6
Grossistpriser	7
Fakta om prisundersökningen.....	8
Insamling.....	8
Rapportörer	8
Gatupriser	8
Grossistpriser	8
Medianpriser	9
Realpriser.....	9
Kvaliteten.....	9
Validering av prisuppgifterna.....	9
Referenser	10
Rapportörer 2013.....	11

Inledning

CAN har sedan 1980-talet samlat in uppgifter om gatupriser på narkotika. Uppgifterna publicerades för första gången i samlad form i *Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2003* (Guttormsson 2004). Därefter har ett antal mer eller mindre omfattande rapporter getts ut under åren, ibland har prisuppgifterna dessutom kombinerats med annan relevant information för att ge en bild av hur marknad och tillgänglighet för olika narkotiska preparat utvecklats. Den senaste analysen av denna mera omfattande typ publicerades i *Narkotikatillgängligheten i Sverige 1988–2010* (Guttormsson 2011).

Föreliggande PM ger en kort beskrivning av den svenska prisutvecklingen 1988–2013 samt en kortfattad redovisning av hur prisinsamlingen går till. Vill man få en djupare förståelse för olika resomang och hur slutsatser kan dras är man därmed hänvisad till tidigare rapporter. Resultattabellerna är inte inkluderade i detta PM utan dessa är tillgängliga på www.can.se.

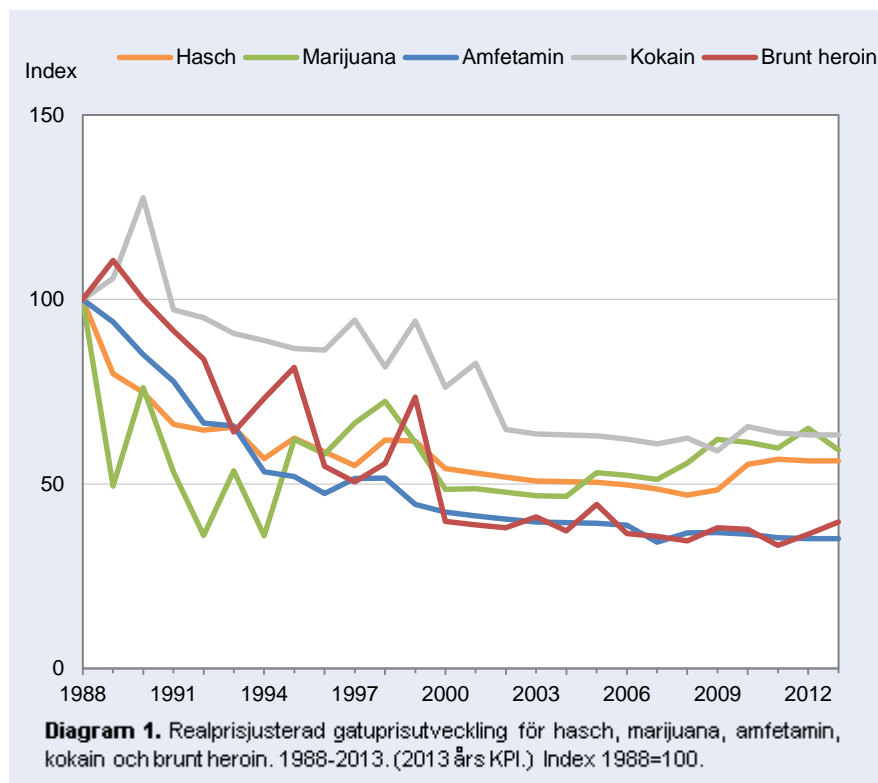
CAN:s narkotikapriser vidarerapporteras regelbundet till FN (UNODC) och EU (EMCDDA) och utgör därmed underlag för internationella jämförelser och publiceringar.

Information om gatupriserna har inhämtats från rapportörer vid Sveriges 21 polismyndigheter. Vilka dessa var 2013 framgår i slutet av detta dokument. CAN vill här passa på att tacka dessa personer, liksom övriga som lämnat uppgifter genom årens lopp.

Kommentarer till resultaten

Sedan 1988 finns från polisen insamlade uppgifter gällande gatupriser för hasch, marijuana, amfetamin, kokain och heroin (sedan 1993 både vitt och brunt heroin). Eftersom priserna insamlats under en längre tid har uppgifterna realprisjusterats enligt SCBs konsumentprisindex. Med termen gatupris avses prisen vid försäljning av mindre mängder i konsumentledet (gramnivå).

I grova drag är 2013 års realpriser för ovan nämnda droger halverade jämfört med utgångsläget 1988. Den stora nedgången inträffade under 1990-talet medan utvecklingen varit mindre dramatisk därefter (se diagram 1).

Tittar man närmare på enskilda droger framgår att priserna för amfetamin och brunt heroin idag är nere i 35–40 procent jämfört med 1988. Dessa droger är vanliga bland personer med mera problematiskt narkotikamissbruk. Samtidigt kan det framhållas att allt färre rapportörer angett pris för brunt heroin sedan början av 2000-talet, vilket indikerar att denna drog blivit mindre vanligt förekommande på marknaden.

Kokain har inte fallit lika mycket i pris, men har å andra sidan rapporterats från alltför många län under 2000-talet, vilket kan tolkas som att en viss spridning inträffat under perioden. Även marijuana har blivit allt oftare rapporterat under årens lopp. Under de senaste fem åren har prisuppgifter om amfetamin, marijuana och hasch lämnats från praktiskt taget alla länspolismyndigheter, vilket pekar på att dessa är de mest förekommande narkotikasorterna i Sverige.

De två sistnämnda drogerna, dvs. cannabisprodukterna, uppvisar båda en viss prisuppgång under den senaste perioden. Någon sådan uppgång syns inte för övriga droger i diagram 1, även om prisfallen hejdats. Priserna på kokain respektive cannabis hade 2013 sjunkit till ca 60 procent av 1988 års nivå.

Ur ett rent ekonomiskt perspektiv är alltså dessa narkotikasorter mera överkomliga idag jämfört med läget för 25 år sedan, även om några av dem ökat något i pris senare år. De historiska prisfallen har tidigare analyserats och tolkats som en ökad tillgänglighet av dessa droger i Sverige. Vad prisuppgången på cannabis under senare år beror på är inte givet. Det kan handla om ökad effektivitet från rättsväsendets sida, om ökad kvalitet, ökad efterfrågan eller en kombination av alla tre.

Från år 2000 prisbevakas även de mindre vanliga narkotikasorterna ecstasy, LSD, GHB och kat. Av dessa fyra mindre vanliga narkotikasorter är det bara LSD som stigit i pris medan ecstasy, kat och GHB nu ligger lägre jämfört med startåret.

Regionala variationer

Prisuppgifter rapporteras från samtliga Sveriges 21 länspolismyndigheter. Flera narkotikasorter prisrapporteras mindre ofta norröver, samtidigt som priserna tenderar att vara något högre där. En tolkning är att narkotikatillgängligheten generellt är lägre norröver. Ofta är priserna lägst i Sydsverige. Dock ska de geografiska prisskill-

naderna inte överdrivas och det kan nämnas att även om vissa nivåskillnader förekommer mellan landsdelarna så är trenderna ofta desamma.

Antalet narkotikaprisrapporteringar från olika polismyndigheter samvarierar i regel med hur tätbefolkat ett län är: ju högre befolkningstäthet desto mer frekvent inrapporteras priser för olika narkotikasorter. Storstadslänen hör till dem med högre folktäthet medan län med låg folktäthet ofta återfinns norröver. Mot bakgrund av vad som är känt från andra undersökningar, att narkotikakonsumtion är relativt sett vanligare i storstäder, förefaller detta rimligt.

I syfte att kompensera att priserna skiljer något mellan regioner samtidigt som konsumtionen inte är jämnt fördelad prövades att väga priserna i länsmyndigheternas rapporter mot länets befolkningsstorlek, vilket är möjligt att göra först från år 2000 beroende på datainsamlingsmetoden. Detta vägningsförfarande gav dock inga större effekter på resultaten och påverkade alltså inte de redovisade trenderna nämnvärt. Dessa resultat publiceras i en särskild tabell i bilagan och har inte använts i detta PM.

Grossistpriser

Från och med 2010 efterfrågas också grossistpriser (kilonivå). Jämförs grossistnivån med detaljistnivån ser man att priserna på gramnivå normalt är omkring tre gånger så höga som på kilonivå. Detta gäller såväl narkotikasorter som inte blandas ut (hasch, marijuana och ecstasy) som droger där det ofta förekommer att olika icke narkotiska, och relativt billiga ämnen, blandas in för att späda den ursprungliga substansen och därmed dryga ut volymen (gäller här amfetamin, heroin och kokain). Ofta är det de tre storstadslänen som rapporterar grossistpriser och liksom för gatuprisrapporteringen finns ett samband mellan länets folktäthet och antalet rapporterade grossistpriser.

För första gången publiceras en tidsserie också för grossistpriserna (2010-2013). Resultaten antyder en viss prisuppgång för cannabis och en möjlig nedgång för amfetamin och kokain. Samtidigt är observationsperioden kort och det är relativt få län som överhuvudtaget har handel på grossistnivå, vilket gör iakttagelserna mera osäkra.

Fakta om prisundersökningen

Som redan förklarats i inledningen utgörs detta PM endast av några korta kommentar till de insamlade prisuppgifterna samt kortfattade fakta om undersökningens genomförande, vilka följer nedan. Resultattabeller för perioden 1988–2013 finns publicerade i en separat Excel-fil på www.can.se.

Insamling

Sedan 1988 har CAN samlat in uppgifter från polisen gällande gatupriser på hasch, marijuana, amfetamin, kokain och heroin (sedan 1993 både vitt och brunt heroin). Från år 2000 prisbevakas även de mindre vanliga narkotikasorterna ecstasy, LSD, GHB och kat. Uppgifterna samlas in två gånger per år via en webbaserad enkät.

Rapportörer

Sedan 2000 deltar en rapportör var från Sveriges samtliga 21 läns-polismyndigheter. Perioden 1988–1999 kom rapporterna från ett urval kommuner/distrikt.

Rapportörerna är valda utifrån att de har en god överblick över situationen i sin respektive region. Eftersom insamlingar görs vid halvårsskiftena innebär detta att maximalt 42 rapporteringar kan förekomma under ett år.

Gatupriser

Med gatupriser avses priset vid överlåtelser av små mängder i konsumentledet. Rapportörerna utgår från den typiska överlåtelsemängden och räknar om detta till kronor per gram, eller annan relevant mängdenhet (tablett, dos, marduuf etc).

Grossistpriser

Med grossistpriser avses priset vid försäljning av större partier, och det ska handla om minst 1 kg eller 1 000 tabletter. Eftersom försäljning på denna nivå är förhållandevis sällsynt i Sverige leder detta till färre rapporteringar och i sin tur mera osäkra resultat.

Medianpriser

Istället för att använda det aritmetiska medelvärdet (genomsnitt) redovisas istället medianvärdet. Detta för att undvika att enstaka extremvärden påverkar prisbilden alltför mycket.

Realpriser

Eftersom priserna insamlats under en längre tid justeras de för inflationen enligt SCBs konsumentprisindex för 2013 (www.scb.se). Detta gör de ursprungligen inrapporterade priserna jämförbara över tid. De KPI-justerade värdena benämns realpriser.

Kvaliteten

En faktor som kan ha betydelse för prisbestämningen på en vara är kvaliteten. Ett vanligt sätt att mäta detta på narkotikaområdet är att mäta halten av aktiv substans. Någon systematisk insamling och redovisning av utvecklingen av halterna på den svenska marknaden görs dock inte, varför det inte går att ta hänsyn till eventuella kvalitetsförändringar.

Validering av prisuppgifterna

Ett sätt att validera de insamlade priserna är att jämföra med utvecklingen i andra länder. Det kan då konstateras att alltsedan 1990 liknar den svenska prisutvecklingen på heroin och kokain den som gäller i övriga Västeuropa samt USA (UNODC 2013). Detta är naturligt eftersom vi berörs av läget på världsmarknaden och pekar på att CAN:s bevakar pristrenderna på ett sätt som överensstämmer med verkliga förhållanden.

Referenser

Guttormsson U (2004). *Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2003*. Rapportserie nr 80. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Guttormsson U (2011). *Narkotikatillgängligheten i Sverige 1988–2010*. Rapportserie nr 128. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Konsumentprisindex (1980=100), fastställda tal. www.scb.se. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

UNODC (2013). *World Drug Report 2013*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.

Rapportörer 2013

Kontaktpersoner på länspolismyndigheterna (första/andra halvåret):

Stockholm	Jonas Wendel
Uppsala	Magnus Hänström
Södermanland	Christer Peterson / Fredrik Gustafson
Östergötland	Magnus Skoglund
Jönköping	Ola Svensson
Kronoberg	Svante Petersson
Kalmar	Ulf Björkman
Gotland	Erik Guteson
Blekinge	Ola Jarevik
Skåne	Tom Åkerberg
Halland	Ingmar Nilja
Västra Götaland	Ben Wahlin / Anna Lindgren
Värmland	Lars Odenbrand
Örebro	Andreas Börjesson / Henrik Stomberg
Västmanland	Per-Erik Lundberg
Dalarna	Magnus Sjödén
Gävleborg	Anders Wiik
Västernorrland	Jan Söderlund
Jämtland	Sanna Matsson
Västerbotten	Inga-Lena Jonasson / Johan Eriksson
Norrbottn	Maria Landström

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, är en ideell förening som har till uppgift att följa konsumtionsutvecklingen och sprida information om alkohol och andra droger. Våra återkommande nationella undersökningar är Skolelevers drogvanor och Monitormätningarna. CAN genomför även lokala och regionala undersökningar på uppdrag av kommuner och län. Läs mer på www.can.se, www.drugsmart.com och www.espad.org.